

Τα επέκεινα των εκλογών

Της Μαρίας Γουβανέλη - Καθηγήτριας διεθνούς δικαίου στη Νομική Σχολή του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Γενικής Διευθύντριας του ΕΛΙΑΜΕΠ

Επί τρεις ημέρες σχεδόν 400 εκατομμύρια Ευρωπαίοι κλήθηκαν στις κάλπες για να επιλέξουν τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και στην πραγματικότητα το σύνολο των ηγετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς με βάση τα εκλογικά αποτελέσματα οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αποφασίζουν και για τα υπόλοιπα, αν όχι σημαντικότερα ευρωπαϊκά αξιώματα: τις προεδρίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθώς και την θέση του Υπατού Εκπροσώπου, του υπουργού εξωτερικών της Ένωσης. Είναι παραπάνω από προφανές ότι ο όγκος και μόνο του εκλογικού σώματος αρκεί για να τονίσει την σημασία του εγχειρήματος. Αν προσθέσει κανείς 27 διαφορετικά εκλογικά πεδία στις χώρες μέλη της Ένωσης, η πολιτική σημασία της άσκησης αυτής, της δεύτερης μεγαλύτερης εκλογικής διαδικασίας στον πλανήτη μετά από τις εκλογές στην Ινδία, δικαιολογεί πλήρως τους ποταμούς μελάνης που προκαλεί. Για καιρό τώρα διαβάζαμε και ακούγαμε ότι η Ευρώπη θα μετακινηθεί δραματικά προς τα δεξιά, με τα ακροδεξιά κόμματα να θριαμβεύουν, τονίζοντας την επιστροφή σε εθνικές πολιτικές και σύμβολα μακριά από τις αποϊδεολογικοποιημένες λογικές της παγκόσμιας οικονομίας. Λαμβάνοντας υπόψη και τους δυο πολέμους που μαίνονται στη γειτονιά, στην Ουκρανία σε ευρωπαϊκό έδαφος και στην Γάζα στην κοινή μεσογειακή μας παραλία, εύκολα θα μπορούσε κανείς να πιστέψει ότι ζούμε ημέρες μεσοπολέμου.

Για ένα τόσο σοβαρό επίδικο, θα περίμενε κανείς να δει την μαζική συμμετοχή των ψηφοφόρων. Όμως, για πολλοστή φορά αποδείχθηκε η πολυμορφία αυτής της ένωσης κρατών που έρχονται ολοένα πιο κοντά σε ένα πρωτοποριακό και γι' αυτό αχαρτογράφητο σύστημα εξουσίας, μια ολοένα στενότερη ένωση, χωρίς (ακόμη) να έχει γίνει ομοσπονδιακό κράτος. Όπου οι ευρωπαϊκές κάλπες δεν συνοδεύονταν από ένα σημαντικό εσωτερικό στοιχείο: τοπικές εκλογές ή σοβαρές αντιπολιτευτικές μετακινήσεις, η αποχή κέρδισε την παρτίδα: μόλις 20% των Κροατών θυμήθηκαν ότι ήταν ημέρα εκλογών ενώ στην ημετέρα πατρίδα, που μέχρι πρόσφατα είχε σταθερά τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής στην εκλογική διαδικασία, 59% των πολιτών και ιδίως οι νεότεροι προτίμησαν να πάνε για μπάμιο ή απλώς να μείνουν σπίτι. Στις χώρες όπου η εθνική πολιτική συζήτηση έθετε στο τραπέζι και άλλα ζητήματα, η συμμετοχή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πρωτοφανής – αν δεν έφτανε και αυτή μόλις πάνω από το 50% του εκλογικού σώματος. Στην κατά τεκμήριο δημοκρατικότερη ήπειρο του πλανήτη, η εικόνα είναι θλιβερή – και βαθύτατα ανησυχητική. Είναι προφανές ότι όλες και όλοι εμείς, η τρίτη τουλάχιστον γενιά που ζει σε συνθήκες ειρήνης και ευζωΐας θεωρεί την δημοκρατική διαδικασία, που αποτέλεσε και αποτελεί το αναγκαίο υπόβαθρο για την οικονομική μας ανάπτυξη, δεδομένη. Και καθώς αντιμετωπίζουμε μια ολοένα συρρικνούμενη πληθυσμιακή κοινότητα, η γήρανση της οποίας έχει αναπόφευκτες επιδράσεις στην οικονομία και στην κοινωνική προστασία καθώς η νέα γενεά αντιλαμβάνεται ότι για πρώτη φορά μετά από σχεδόν έναν αιώνα η ζωή τους δεν θα είναι νομοτελειακά καλύτερη από αυτή των γονιών τους, η έλλειψη πλήρους κατανόησης των κινδύνων είναι απλώς εφιαλτική. Οι πραγματικές ευρωπαϊκές πολιτικές του μέλλοντος θα πρέπει να κτιστούν πάνω σε νέα δεδομένα, εξασφαλίζοντας ιδίως την μετά λόγου γνώσεως συναίνεση των νεοτέρων – και αυτό για μένα είναι η πραγματική πρόκληση για την Ευρωπαϊκή Ένωση του 21^{ου} αιώνα.

Στο μεταξύ, την επόμενη ημέρα των εκλογών, τα νέα είναι καλά και κακά. Τα

καλά νέα είναι ότι το κέντρο κράτησε. Η προέλαση της ακροδεξιάς δεν έγινε ποτέ, αν και οι ακραίοι σχηματισμοί είχαν σαφώς αυξημένα ποσοστά σε μεγάλες χώρες, όπως η Γαλλία και η Γερμανία. Από την άλλη, σε χώρες όπως η Ολλανδία ή η Πορτογαλία, που ακροδεξιοί σχηματισμοί επέδειξαν αξιοσημείωτη επιτυχία σε πρόσφατες εθνικές εκλογές, εύκολα μπορούσε κανείς να διακρίνει στοιχεία διόρθωσης – όπως αντίστοιχα εμφανής ήταν και η υποχώρηση κραταιών στο παρελθόν ακραία συντηρητικών και εθνικιστικών κομμάτων στην Ουγγαρία και στην Πολωνία, όπου το κόμμα του πρωθυπουργού Τουσκ για πρώτη φορά πέρασε αποφασιστικά μπροστά. Η ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να παραμένει στα στιβαρά χέρια του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, των Σοσιαλιστών και των Φιλελεύθερων του Renew που εξασφαλίζουν μια άνετη πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο. Αν έχουν και την υποστήριξη και των ελάχιστων πλέον Πρασίνων, θα μπορούσε κανείς να μιλήσει για την ομαλή συνέχεια των πολιτικών που έχουν ήδη δρομολογηθεί τα προηγούμενα χρόνια. Η ακροδεξιά ευρω-ομάδα απέκτησε 9 επιπλέον έδρες ενώ 52 ευρωβουλευτές δεν ανήκουν σε καμιά κοινοβουλευτική συνάθροιση – δύσκολα διαβλέπει κανείς κίνδυνο από αυτούς τους αριθμούς στην ολομέλεια των 720 εδρών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα λαμβάνει αποφάσεις.

Τα κακά νέα είναι ότι υπάρχει έντονη πολιτική αναταραχή σε αρκετά από τα κράτη μέλη της Ένωσης και ιδίως στην Γαλλία και την Γερμανία – και η αναταραχή αυτή μπορεί να έχει άμεσες και οδυνηρές επιπτώσεις στη λειτουργία των οργάνων της Ένωσης συνολικά και φυσικά στο περιεχόμενο των πολιτικών της. Στη Γερμανία το AfD περιορίστηκε στη δεύτερη θέση αλλά τα κόμματα του κυβερνητικού σχηματισμού είχαν κάκιστα αποτελέσματα, που ευλόγως οδηγούν έως και στην απονομιμοποίησή του. Ο τρόπος λήψης αποφάσεων ήταν ήδη δύσκολος και αναποτελεσματικός με εμφανείς διαφωνίες μεταξύ των κυβερνητικών εταίρων – είναι δύσκολο να δει κανείς στοιχεία αισιοδοξίας στο νέο πολιτικό τοπίο και έως τις εκλογές τον επόμενο χρόνο. Η πραγματική όμως κρίση υφίσταται στην Γαλλία, που για πολλοστή φορά στην ιστορία της λειτουργεί ως εργαστήριο εφαρμοσμένης πολιτικής. Η αβυσσαλέα διαφορά ανάμεσα στο ακροδεξιο κόμμα της κ. LePen, που ήλθε πρώτο, και του κυβερνητικού κόμματος που περίπου εξαφανίστηκε είναι τέτοια ώστε οδήγησε τον πρόεδρο Macron να παίξει την προεδρία του, την χώρα του αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση στα ζάρια. Είναι προφανές ότι επιδίωξή του είναι να χρησιμοποιήσει το πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα σε δυο γύρους προκειμένου να ανακόψει την πορεία της κ. LePen προς την εξουσία. Οι εκλογικοί σχηματισμοί, έτσι όπως αναπτύσσονται στην εξαιρετικά